

san tan ni filan - nimòrò 137

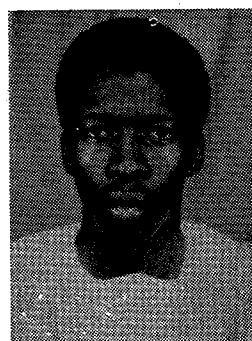
zuluye kalo - san 1983

bp:24 - bamakò (mali)

téléfòn: 22-21-04 CCP: 0155

dòròmè 5

kibarudilaw kuntigi: amadu ganyi kantè

Yakuba TARAWELE ; Bamakò mara saniyako n'a kénèyako ciyakèda kuntigi.

"AIR MALI" awiyòn kasara

A kasa barike bonyar kojuju k'a d'la kan u kónô-môgô, n'olu tun ye mögô wolenwula ye, olu bie futuré.

"AIR MALI" awiyòn min bë Bamakò ni Nyorc cè sira boli tuna bée, o binna taratodon, zuvèn kalo tilé 22, sun 1983, Nyolo dugu kónô, n'o ni Bamakò cè ye kilomètèrè 60 nyôgône ye, Falajè ni Easabu c'd.

O mögô fatulanw na, awiyòn bolibagew tun ye mögô caba ye, a tò mögô neani tun ye t'emadenw ye.

U janaja kère Bamakò awiyòn jijin yôrô kôrô kéné kan jema camon nyè na, faanaw, balimaw ani baaraké-nyôgône tun bë minnu na.

"KIBARU" b'a ka dugawundonkan fara peresidan Musa TARAWELE ani Fariti ni Goférènama mögône taw kan k'a nyini Alfa fè a ka yafa fu-rue n'.

kibaru

a bè bò kalo o kalo, faso ka kibarudiso ka yamaruya kònò

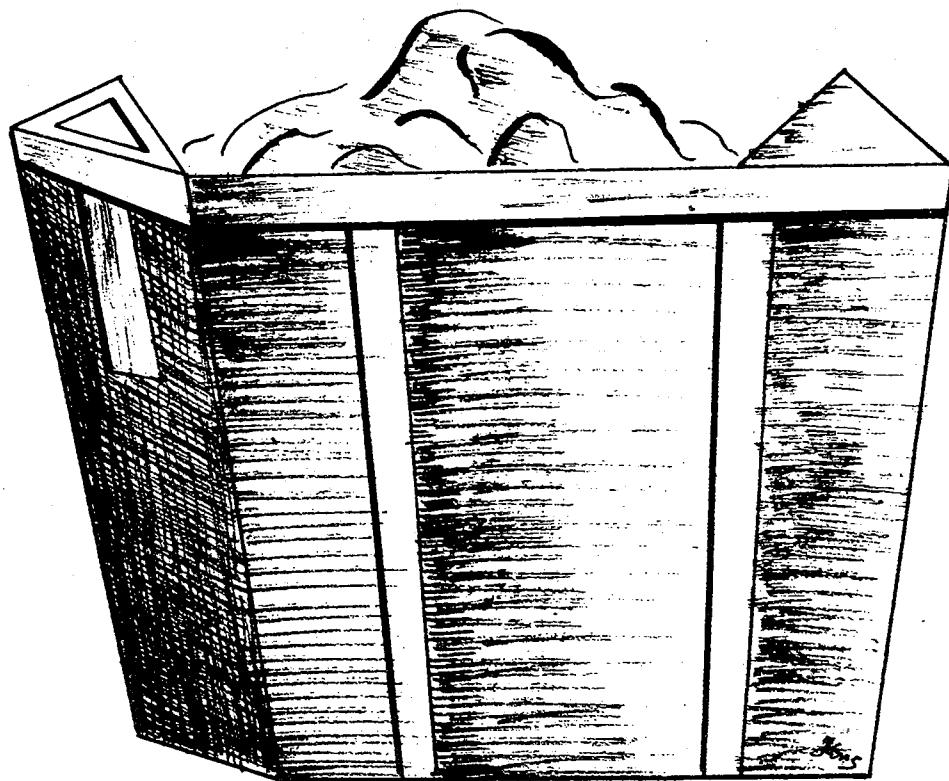
saniya ni kènèya tè sòrò "nògò" kan

kibaru kanubagaw, an bèna kunnafoni dòw d'aw hakili kan, minnu bë tali kènèya sabatili walew la.

o jèmukan nafama labènna aw ye, bamakò kafc jèya ni saniyakow ciyakèda kuntigi fè, n'o ye ènzeniyèri Yakuba TARAWELE ye, min faamuyalen don kosèbè bèsèya walew la.

Yakuba TARAWELE ka jèmukan kunfòlò bë yôrôw saniyali kan, min tè taa nyamanw cèli kò, nyaman minnu kelen don bi an siginyôgônw ye sisow kónô, baara yôrôw la, sirabaw kan ani jamalajè yôrôw la.

(a tò bë nyè 12 la).

nyaman minèn de bë se ka nyaman lamara ni saniyaba ye k'a sôrò a ma kè banako walima tinyèliko wèrèye hadamadenw bolo.

cogo di mögône bë se ka diyagoya k'u ka nyamanw bén foroba nyamantow kan, k'a sôrò u hakiliw ma lafonni o si-ratiogè la?

Mali duguw kibaruya

ka bò Joosònkura

Joosònkura ye dugu ye, min bë ofisi kònò, a ni Kolongotomo dugu ye kilo djuru ye. a bë Kolongotomo ni kènyèka cè.

Joosònkura dugu sigira kabini san 1922. nka, o waati y'a sòrò, ofisi ma sigi. o tuma, o dugu tun bë wele ko "Salimabugu". ofisi sigilen kò, a dugu farala kòlon kan, ka tògò kura da a la, ko "Joosònkura".

◦◦◦

nin ye Joosònkura denmisènw ka tòn foro sènè cogo ye : Joosònkura denmisènw ye malosi fara nyogòn kan, segi nyè kelen kelen, fo ka taa a bën bòrè fila ma. an ye malo foro taari kelen nyini monitèri fè an ka dugu tògò la, ani denmisènw ka tòn tògò la, ani Mali pariti tògò la, ko an bë bòrè fila sènè a kònò ; ni min sòròla a foro la, an b'an ka dugu dèmè n'a ye, ani denmisènw ka tòn, ani Mali paritiba. monitèri ye foro di an ma. an y'a sènè, a malo nyèna kosèbè. an y'a gosi, a taara oèn tòni kelen ma, an ye min dòni ka na so.

monitèri nana fèerè jugu bëe tigè sa, cogoya min na, n'a bë se k'a ka dunta sòrò an ka foroba malo in na. a ye jènyogòn fila nyini, ka fara a yèrè kan.

u mògò saba ye fèerè fòlò min sòrò, u nana a fò tòn denmisènw ye ko u ka bòrè duuru sara u ye, ko o bë kë malo jisòngò ye. ofisi dun ka sariya la, kabini fòlò fo bi, jisòngò tè sara foroba foro la.

nka, jègè kelen ntumu, n'i ma kòn k'a dòn joona, a bë kë sababu ye ka jègè tò bëe mangoya. dugu denmisènw ka tòn y'u jaabi. an ko u ma, u ka sèbèn di an ma, an bë taa ma-

lo pese pònbasikili la ; jisòngò bë bò a la, a tò wari ka sara tòn denmisènw ye.

dènjugu saba in y'a dòn k'a fò u ka sòrò t'o la minkè, u jèra ka sèbèn dilan, ka taa o di malo minè sòrò-dasiw ka kuntigi ma, ka sòrò k'a fò o ye ko a ka na Joosònkura denmisènw ka tòn malo minè u la. o fana ye ala minè, ka na malo bëe bòsi Joosònkura tòn na, feburuye kalo tile 18, san 1983.

an bë nin batoki in ci kibaru ma, aw k'a' cèsiri ka nin kunnafo ni wa-

lanwalan kibaru kònò joona, walasa kibaru kanubagaw ani sènèkèla nyumanw ka se k'a kalan k'a faamuya kosèbè, yaasa u ka se ka fèerè sòrò k'u yèrè tanga monitèri jugu ka tinyèni ma.

ni mògò ye dannifèn jugu dan dugukolo kan, n'a ma falen i nyèna, a bë falen i den dò nyèna. monitèri jugu sigilen bë dugu min kun na, o dugu mògòw ka baara ye sanji kòrò wòsi de ye tinyè lakika yèrè la.

monitèri jugu bë sènèkèlaw sen kòrò, i komin nyò jukòrò nyinè bë nyò foro kònò cogo min na.

ka bò Gunlè

Gunlè ye yòrò ye, a bë Npesoba aròndisiman kònò. a bë Npesoba ni tilebin cè, a ni o cè ye kilomètèrè 35 ye. siraba bilen min bë bò Npesoba ka taa Fanlo, a b'o ni ba cè, a n'o cè ye kilomètèrè 5 ye.

kòbolo dò bë ka Gunlè dugu lamini, o bë barika don cikè la kojugu. yanni ka don dugù kònò, i bë, fòlò ka mangoro sunw ye : mangoro de kelen bë ka dugu lamini.

siya minnu bë yen, o ye jeliw ye,

ani marakaw. marakaw bë dugu tilébinyanfan fè, ani woroduguyanfan. jeliw bë dugu ni kòròn cè. kin saba de bë dugu kònò. balikukanoso kelen bë yen.

dugutigi fila de bë yen : hali bi, lawale masaya masakè bë sigi yen, ani faama dugutigi.

Gunlèka caman ye dugu bila, ka taa sigi kungò kònò cikè kama. suman minnu bë sènè yen, o ye nyò ye, ani kòri, ani tiga, ani fini, ani kaba.

Shaka Damele

Manantali kibaruya

marisi kalo tile 15 san 1983, bolond bilara sèbèn nafama dò la, an ka jamana ni jamana wèrèw cè ci-yakèda yòrò.

o sèbèn bë Manantali dugu mògòw wulili kan, k'o sababu kë ba bili ko ye, min bëna dilan dugu in na.

o mògòw yèlémali siratigè la, dinnyè jamana hòrðnyalenw ka jèkulù

dò, n'o nyèsinnen bë sòrò yiriwali ma, o y'a ñaniya ka wari d' Mali ma, walasa ka mògò wulita ninnu dèmè, ani ka mògò ninnu ka sòrò n'u ka hadamadenya walew yiriwa.

wari min bëna di o la, o hakè bë bèn lamèrikèn wari dolari 322 000 ma, i n'a fò, Mali wari dòròmè 45 000 000.

(ka bò "faso kumakan" na)

kibaru kanubagaw kuma yòrò

kuma kòròma jaabi

kuma ikòròma dòw fòra arajo la, ani hakili jakabò kuma dòw, ne bëna dòw jaabi :

- a fòra ko fèn kelen bë dinyè na, sen t'a fè, bolo t'a fè, da t'a fè. nka, a bë taama, a bë mankan bò. nasòn nyè bëe b'a la, a finnen bë, a jèlen bë, a bulalen bë, a bilennen bë.

ne hakili la, o ye bají ye.

- a fòra ko fèn kelen bë dinyè na, n'a denw banana, a t'o dòn. nka, n'a yèrè banana, a denw bëe b'a dòn.

ne hakili la, o ye jirisun ye.

- a fòra ko fèn kelen bë dinyè na, n'a wolola, a tè bò jubaatò so la, fo a den fana ka wolo.

ne hakili la, o ye shèw n'i kòndòw ye, fèn minnu bë kili dà.

- a fòra ko fèn kelen bë dinyè na, a tè kasi n'a ma lafiya. nka, n'a tòoròla, a tè kasi.

ne hakili la, o ye shè ye, u b'a fo min ma ko dononkòrò.

Bòkari Tiganpo
Sama

kuma kòròma

fèn kelen bë dinyè na, a mago tè faama ni faantan na. n'i dusura ka taa a kama, a t'a fò "hj", a t'a fò "han", i hakili bë i yèrè wanju, i bë segin.

Solomani Jara
Kayo

kèwale

kèwale ma da mògò si la, ni kèwaletigi tè, kèwale ma tigè mògò si la, ni kèwaletigi tè.

kèwale nyuman majamu kan ye :
sabati ; hérè ; wasa ; kunkòròta ; sawa ; nafa ; nyètaa.
kèwale jugu majamu kan ye :
hònè ; nimisa ; maloya ; kunnasuli ; nagasi.

a kèra cogo o cogo, kèwale bë wele kèwaletigi la,
kèwaletigi fana bë wele kèwale la.
o tuma, kèwale nyuman, i ni ce, i n'i tigi ;
kèwalenyumantigi, i ni ce, i n'i ka kèwale nyuman.

◦
◦ ◦

kabini o tuma, tuma min dibi la wara y'an gèn,
halibì, dòw be kòfile wara in na, f'o bëna to a bolo ;
halibì, an ka bòli wara in nyè.

den tè se ka taama, n'a ma gñunuma,
n hakili la, kibaru n'a kanubagaw sera taama ye,
u yèrè taamana ka ban.

kibaru, kabini o tuma, ne y'i ye n sen kòrò jukòrò,
sisan, n y'i ye san fè, n cèmancè la. o tuma, kibaru,
i ni ce i ka san fè taa la.
ala m'a kèra dòn dò la, an k'i filè san fè,
f'a k'an kunnafugula bin.

◦
◦ ◦

sann'o dòn ka se, kibaru, ala k'i majamu kan kè
kèwale nyuman majamu kan ye.

sotigiw bë yòrò min magèn,
sennamaaw fana bë taa yen.
ni mògò tòw sera ka baara kè u ka kanw na,
mun b'an bali ka baara kè an ka kanw na ?
foyi t'an bali.

Musa Tarawele
Ncèso

Kibakaru kanubagaw

bakòròn ni suruku

manu nin bë cè dò kan, ni o ye numu Adama ye.

dòn dò, Adama wulila a ka dugu la, ko a bë taa dugu kura sigi. dugu kura sigilen, a y'a tògò dà : "n da tè kuma na."

◦◦◦

dugu sigilen kalo saba, suruku taaa ni nègè ye numu Adama fè, ko a k'a faga muru ye, ko sini sògòmada fè, ale bë taa muru minè.

suruku taalen kò, bakòròn nana numu Adama ma ni nègè ye, ko a k'a faga muru ye, ko sini sògòmada fè, ale bakòròn bë na a ka muru minè.

Adama ko :

- "bakòròn, nègè nin filè, suruku nana, ko k'a kè muru ye, ko sini, ale bë na a ka muru minè. e ka i ka nègè bila sinikènè la. bawo, ne ka dugu tògò ye "n da tè kuma na", ne k'a dòn, e bakòròn ni suruku ka nyògòn kùnbèn ne fè yan, ne da na don kuma la. o la, e ka sinikènè kònð."

bakòròn ye filèli kè a kèrè fè ka bamusow ye. a ko :

- "numu Adama, sini ne bë na n ka muru ni suruku ka muru minè."

Adama ko :

- "i bë mun balawu kuma fòla ten?"

o yòrò la, bakòròn kalila ko ale bakòròn ni suruku mana nyògòn kùnbèn Adama ka yòrò la, ni suruku ma boli, fo k'a kònð fara, ale na taa a bolo don laharakaw bolo.

◦◦◦

bakòròn taatò, a tun bë kuma, a kelen, ko ale kònì m'a dòn, suruku bëna ale kè cogo min na sini. ale bakòròn da tilala a la, o kònðgan fè, bakòròn tun bë kuma, a kelen. sonsan bòra tu kònð, k'a fò :

- "kòrò bakòròn, mun na e kelen bë kuma ?"

bakòròn ko :

- "dògò sonsan, ne da tilala n na numu Adama fè. ne taara nègè di numu Adama ma, a k'a kè muru ye, sini sògòmada fè, n bë na a minè. Adama ko suruku nana ni nègè ye, ko ale k'a faga muru ye, ko sini sògòmada fè, a bë na a ka muru minè, ko ne ka muru ka bila sinikènè sògòmada la. ne kèlen ka bamusow ye, ne y'a fò Adama ye ko ne bë na n ka muru ni suruku ka muru minè. ne ye n kali ko ne ni suruku kùnbèn Adama fè, ni suruku ma boli k'a kònð fara, ne bakòròn na taa n bolo dòn laharakaw bolo. ne bakòròn yèrè bë yòrò min na, n kònð bolilen don; n m'a dòn, suruku bë na n kè cogo min na sini."

sonsan ko :

- "aa, i da tilala i la koyi. sini, n'i bë taa, ne bë i bilasira. i y'a dòn, suruku bë siran. ne bë i balima, i yèrè bë kògò kè i yèrè la, ka mankan kè."

bakòròn ko :

- "o tè baasi ye."

◦◦◦

sògòmada fè, suruku bolila ka don Adama kan, ko :

- "n nana n ka muru minè, i ni sògòma."

Adama ko :

- "suruku, i hakili sigi. kunun, e bòlen kò, bakòròn nana ni nègè ye, ko k'a kè muru ye. ko ale bë na a ka muru ni e ka muru minè."

suruku bolila, ka bò, ka segin, ko ale m'a mèn. Adama ko :

- "bakòròn ko ale bë na e ka muru ni ale ka muru minè."

suruku ko :

- "Adama, e ka fan wolo dò ma sògò wa ?"

Adama ko : - "òwò."

- "wa, ne ye bakòròn wolo d'i ma", ka sòrò, ka sigi, k'a sen ta ka da nyògòn kan.

◦◦◦

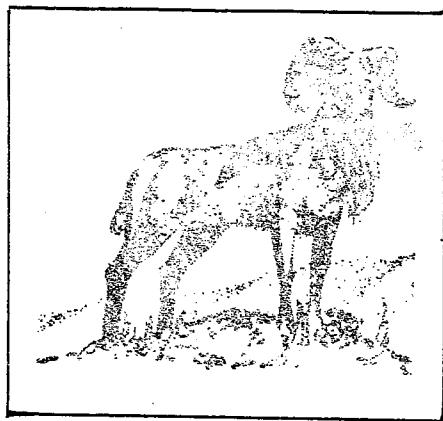
bakòròn tilalen daraka dun na, a taatò, a ye sonsan sòrò sira kan :

- "ne bë i balima, i bë mankan kè kosèbè. i y'a dòn, suruku tè jò ka mankan kònð."

i cu, i cu, i cu, bakòròn nti, salonnasini, i ye suruku faga, salon, i ye suruku faga, nyinan, i ko i bë o faga numu Adama ka so. i cu, i cu, bakòròn nti."

kuma yòrò

bakòròn ni suruku

bakòròn b'a fò :
"pu, pu, pu.
ha, ha, ha."

◦◦

u surunyalen Adama ka yòrò la,
suruku ko :

- "Adama, nin ye mun de kan ye ?"
Adama ko :

- "bakòròn na kan dòn."

"i cu, i cu, i cu, bakòròn ntì,
salonnasini, i ye suruku faga,
salon, i ye suruku faga.
nyinan ka suruku,
i ko i bè o faga
Adama ka so.

i cu, i cu, suruku faga bakòròn,
i cu, i cu, nama faga bakòròn."

bakòròn b'a fò :

"pu, pu, pu,
ha, ha, ha."

◦◦

suruku ko :

- "Adama, suruku faga bakòròn, o tè
ne ye ; nama faga bakòròn, o tè ne
ye. ne dogo yòrò tè sòrò i fè wa ?
yala, mun bè foroko nin kònò ?"

Adama ko :

- "foyi t'a kònò."
- "ne bè se ka dòn a kònò ?"
Adama ko :
- "i tè kun foroko in kònò."
suruku y'i kanto Adama ma :
- "mògò fèrèlen tè kun fèn min kònò,
n'i dégunna, i bè kun o kònò."
suruku y'i dogo foroko la.

◦◦

"i cu, i cu, i cu,
suruku faga bakòròn,
i cu, nama faga bakòròn.
salonnasini, i ye suruku faga,
salon, i ye suruku faga,
nyinan ka suruku,
i ko i bè o faga
numu Adama ka so.
i cu, i cu, suruku faga bakòròn,
i cu, nama faga bakòròn."

sonsan ko :

- "suruku ma na fòlò wa ?"
Adama ko :
- "ayi."
- "nin sen nò dun ?"
Adama ko :
- "kunun sen nò don."

sonsan ye suruku tulo ye foroko
la. sonsan ko :

- "Adama, mun bè foroko kònò ?"

Adama ko :

- "ji b'a kònò."

sonsan ko :

"i cu, i cu, i cu,
suruku faga bakòròn,
i cu, nama faga bakòròn."

bakòròn ko :

"pu, pu.
ha, ha."

- "Adama, i ka foroko in ka nyi dè,
ani ji tè bò a fè."

suruku ye sugunè kè, sonsan ko :
- "è, Adama, e ka foroko nin bè
mògò kan mèn dèrè.

i cu, suruku faga bakòròn,
i cu, nama faga bakòròn.
n makè tun tè foroko dulonnen ye,
n'a ma o ji min."

bakòròn ko :

"pu, pu.
ha, ha."
ka foroko gosi n'a kun ye.

◦◦

suruku ye foroko fara ka bò. A-
dama ko :

- "i ka muru dun ?"

suruku ko :

- "n bè n yèrè nyini."

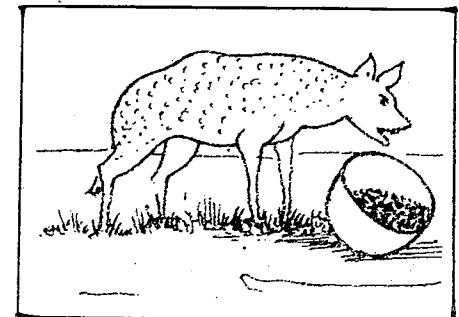
bakòròn ye muru fila minè. u taal-
len, bakòròn ko sonsan ma :

- "e ka to ni muruw ye. bawo, ne
sababu bè bò muru la."

◦◦

Adama ko dugu min sigilen kalo
saba, ni o ye nin ye, ni o ye ka-
lo wòorò sòrò, min bëna dugu sòrò,
o na girinya nin ye. Adama wulila
ka taa a ka dugu kòrò la.

Usumani Kulubali
Kuwo

janto yèrè la kòrò ko

muso ka tin

muso kònò mana kalo kònòntòn sòrò, ni tin bè daminè, kònò dìmi b'a minè, ka bò solo la, ka taa kònòbara la. o kònò dìmi bè wuli, k'a suma, k'a wuli tuguni, k'a suma, k'a tugu nyògòn na, k'a juguya ka taa a fè.

o dìmi bè bò denso de la : denso da ka dògò, a bè to ka waga ka bonya, walasa den bè se ka tèmè. denso bè to ka den nyòni fana. nin bée bè na ni dìmi ye. ni dìmi bè mada tuma min, o kòrò ye ko denso b'a ka baara dabila, k'i lafinyè dòonin.

kònònyè fòlò la, muso bè se ka tile kelen mumè kè tin na. nka, n'a fòlò fè, a ka c'a la, a bè dan sògòmada kelen, wali wulada kelen, wali su tilancè ma. dòw yèrè ta bè teliya, fo jiginni bè bala u la.

o kònò dìmi in kò fè, ji bè bò : o ye denso da yèlèlen ye k'a se a hakè la, walasa den bè se ka bò.

ji bòlen kò, den bòli bè daminè. a ka ca a la, den kunkolo de fòlò bè bò. kunkolo bòlen kò, den bè munumunu dòonin, a kamankun kelen bè bò. o kò fè, a kun bè jèngè, kamankun dò fana ka bò. den fari tò bée bè bò ten.

den bòli tè jiginni bannen ye. muso t'a yèrè sòrò ni tonso fana ma bò. tonso ni barajuru binni, a bè fò o de ma ko "wolo filanan".

miniti 15 bange kò fè, kònò dìmi bè na muso là tuguni, tonso bè tigè ka bò wolongu la. o tuma, basi dòonin bè bò, barajuru fana bè yuuru ka bò. tòntòn bè na muso là tugun ; o waati de la, tonso bè bò.

tin gèlèyaw

an bée delila k'a mèn ko gèlèya bè tintò dòw sòrò, fo dòw yèrè ni bè to a la. o gèlèya dòw filè :

den na cogo juguya

ni den kunkolo fòlò de bòra, o de ka nògòn.

ma se ka bò ; tuma dòw fana, barajuru fòlò bè bò, k'a sòrò, den ma bò. o nyògòn gèlèya mana kè, tintò t'i yèrè sòrò, fo tinminèmuso faamuyalenba ka kè yen k'a dèmè. n'o fana dèsera, a bè muso bila ka taa dògòtòrò sègèrè. bawo, fèerè dòw bèsòrò dògòtòròsow la, minnu tè sòrò dugu kònò.

tin mèenni k'a dama tèmè

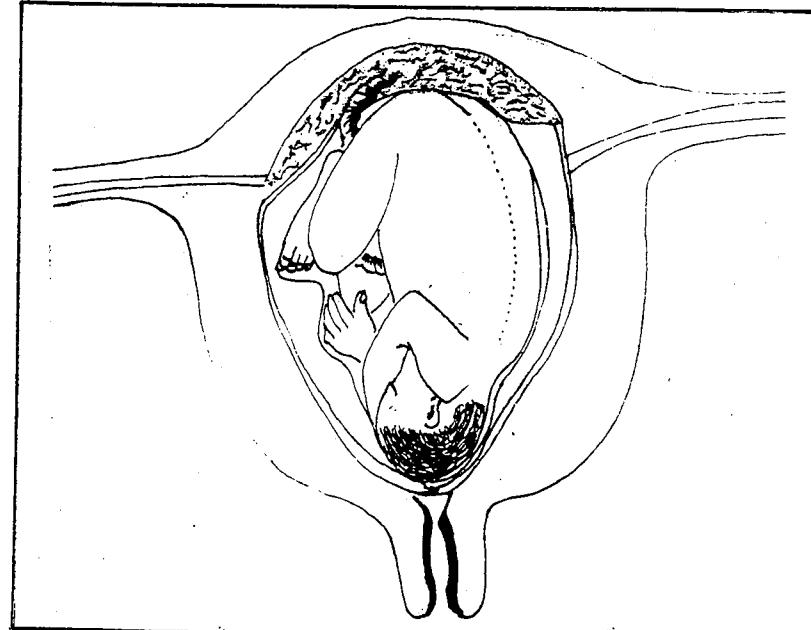
tin mèenni bè sòrò tintò solo dògòya fè, wali n'a wagalen dòn. ni fanga tè tintò la k'i tòntòn, o fana bè se ka kè sababu ye, tin ka mèen kojugu.

tuma dòw, nyègènè bara falen bè den bòli gèlèya ; o de y'a to, a bè fò ko muso ka nyègènè kè, sanni a ka jigin.

tin mèenni bè se ka na ni nyèfèlabò ye. o ye kàliya suguya de ye : fasa ni bu minnu bè denso minè, olu bè yoba. o mana kè muso min na, a barakòrla bè girinya, a tè se k'a nyègènè mara (nyègènè misèn kè b'a minè).

kunkolo dìmi

kunkolo dìmi gèlèn bè tintò dòw sòrò, fo ka dibi don u nyè kòrò.

nka, den dòw bè na u sigilán kan ; dòw bolo de fòlò bè bò ; dòw farikolo bè bò kènè ma, k'a sòrò, kunkolo

ka nyi : jiginni

tonso balan ni basi bon

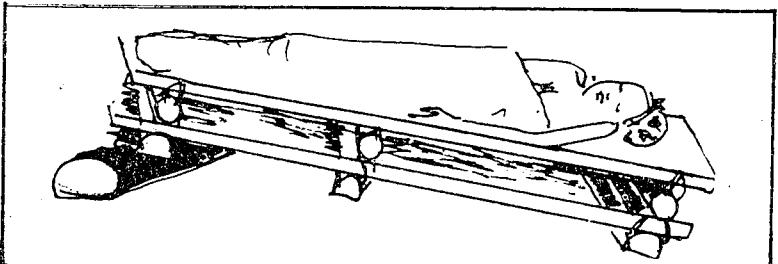
tonso balan bë sòrò ni muso kònò caman tinyèna, wali hi tonso purutira jiginni dò sen fè ka kòrò, ka jolifòn to yen. o la, tîminèmuso ka kan k'i janto a la ko tonso juru man kan ka sama, a man kan ka puruti.

basi bòn mana caya, a bë muso farikolo joli dògòya, o bë se ka kè muso sababu ye. dògòtòrò de bë se k'a furakè, ka muso tanga basi bòn ma.

nyènamini

nyènamini bë muso sòrò jiginni kò, fo dòw bë kirin. a bë sòrò basi bòn fè, ni muso sègènnà kojugu, walima n'a joli dògòyara k'a kònòma to, walima ni suma y'a

minè o tuma.

min bë nyènamini in furakè, o ye ka muso lada, k'a senw kòròta k'a kunkolo jigin, ani k'a barakòròla mòsi, k'a jolisu bò. fura dòw bë sòrò dògòtòrò bolo, minnu bë se k'a furakè.

min bë tintò tanga nyènamini ma, o ye k'a kònòma balo cogo nyè, a joli kana dògòya ; ani ka niwakini kisè saba di a ma dògòkun o dògòkun, suma kana o minè k'a fanga dògòya.

jiginni kò fè baaraw

den ninakili ko

den fari mana bò, o yòrònin bëe la, den b'a da yèlè, ka finyè sama, ka kasi.

n'i y'a ye, den bò tanganin ma kasi, o kòrò ye ko a sègènnà kojugu, walima nògò b'a da kònò, n'o ye yiri-yara ye.

o la, den bë ta a sen fila ma, k'a kun suli dugu ma, ka tègè nyè fila wali saba bò a jukunan na.

tinminèmuso bë fini kolon saniyalen meleke a bolo la, ka nògò bò den da la n'o ye.

ni o n'a ta bëe, den ma nyòn yèrè, janko ka taa se kasi ma, a b'a disi digidigi, k'a fereketeréke o bë finyè wele ka don den fogonfogon kònò. tinminèmuso bë se fana k'a yèrè dafinyè fyè den da kònò. o dafinyè bë taa dòn den fogonfogon kònò, ka bò, i n'a fò, ninakili yèrè bë kè cogo min na. a ka ca a la, n'o kèra sinyè dama dòw la, den bë ninakili daminè a yèrè ye.

ni nin bëe bë kè, k'a sòrò, barajuru ma tigè fòlò, tinminèmuso b'i janto a la ko den man kan ka kòròta san fè ka tèmè a ba dalen kan : ka barajuru tigèbali to, den ka kan ka to tuma bëe a ba ni dugumala cè.

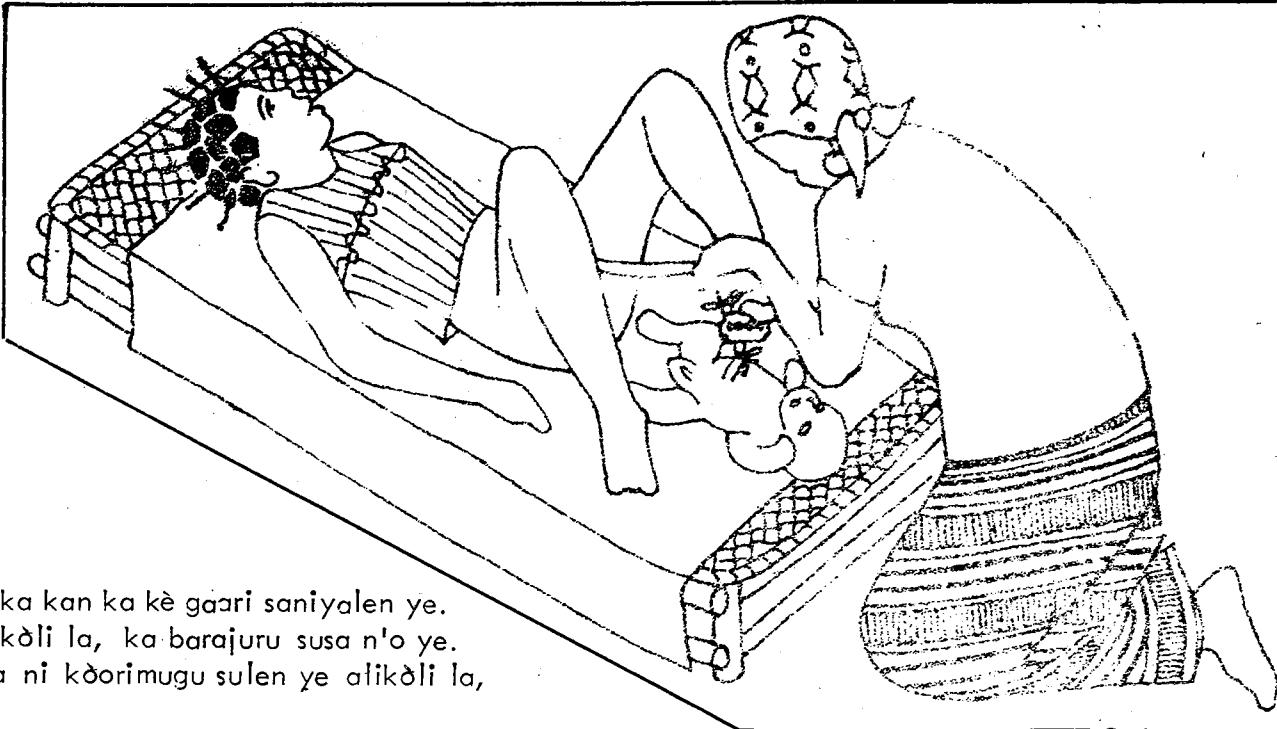

janto yèrè la kòrò ko

barajuru tigè

den wololen kò, tin-minèmuso b'i bolo da barajuru kan, ka joli tèmètò kòlòsi. joli tèmètò tititi mana ban tuma min, a bè gaari siri barajuru la : bolonkòniden saba bè kè siri yòrò ni den kòndbara cè. o kò, ka barajuru siri tugun ni gaari ye, k'o siri yòrò ni siri yòrò fòlò furancè. kè bolonkòniden 3 nyögòn ye fana. gaari in ka kan ka kè gaari saniyalen ye. o kò, kòrimugu bè su alikòli la, ka barajuru susa n'o ye. lamu kura bè ta, k'o susa ni kòrimugu sulen ye alikòli la, ka barajuru tigè n'o ye.

n'o kèra, den bè ko, k'a barajuru tigèda susa ni kòrimugu alikòlima ye, k'a siri ni bandi saniyalen ye.

nyè furakè cogo

nyè dìmi furaji bè toni den nyè fila kan, n'u b'a fò a ma ko "ariziròli".

n'o tè mògò min bolo, i bè lenburukumu dò da tigè ni muru jèlen ye, k'o ji toni sinyè saba den nyè kelen kelen bèe kan, walasa ka banakisèw faga a nyè kan.

den ko cogo

den nògòlen de bè na dinyè na. a ka kan ka ko ni ji kalan ni safunè ye, k'a koli fu kè fini kolon jèlen de ye. den fari man kan ka tereke ni fu gèlèn ye, a bè munumènè ni fini kolon in de ye ; bawo, a wolo ka finvè.

ka nyi : jiginni

barajuru tigèda furakè cogo

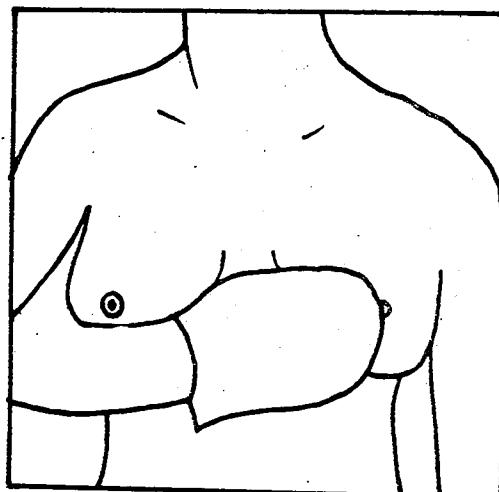
barajuru tònin min bè to den na, o bëna toli ka bin tile dama dò kònò. a bë furakè sògòma o sògòma, ka kòrimugu alikòlima kè k'a susa, k'a siri ni bandi kura ye.

jubaatò

bange kò fè, fo ka se tile 15 ma, basi bë bò muso la, n'u b'a fò, o ma ko "bangejoli".

ni joli yèlèmana k'a kè nèn ye, k'a kasa bò, ka farigan bila muso la, ani barakòrò dìmi, a ka taa furakè dògòtòròso la. bawo, n'o ma kùnbèn joona, o bë se ka kè sababu ye k'a wolonuguw toli, ka bange tigè muso la, k'a kè kòna ye.

o kò fè, basi dòw fana bë se ka ye sin ta fanfèla la. sin bë se ka funun, k'a gèlèya, k'a dìmi bonya, fo a bë farigan bila denba la. n'o kèra, muso bë fini nyigin ji kalan na, k'o kè k'a sin digidigi, k'a bisi, k'a ji jugu bò a la.

tinminèmusow ka baara

an bë bi bi min na, Mali yòrò caman na, dògòtòròw è tinminèmuso kòròbaw dalajè, k'u dege tinminè kè cojo nyuman na, i n'a fò, jubaatò jiginni mana saniyalen an, den barajuru tigèli, den bara furakèli n'a sirili, ani uraji kèli den nyè kan.

nafaba bë o degeli ninnu na. bawo, an bëe b'a dòn ko jiginni waati la, den n'a ba bëe ni bë ala bolo, u ni bë tinminèmuso ka baara kè cogo nyuman bolo.

tali kèra yòrò minnu na, ka kibaru nyè naani ninnu dilan, olu filè :

- liburu min tògò ko "kènèya sabatili walew",
- liburu min tògò ko "muso kònòmaw ka banaw",
- dògòtòròya sèbèn minnu dilanna kòorisènè baarada mògòw fè Kucala,
- sèbèn dama dò minnu ma kè liburu ye fòlò, n'olu sèbènna Mariyanmadì Sisoko ni Basidiki Ture fè.

tinminèmusow ka kan k'u janto nin na :

taamaseere dama dòw bë yen, n'i y'o ye muso tintò wali a jiginnien na, i ka kan ka dògòtòròso sègèrè n'a ye joona :

- ni tin mèenna ka dama tèmè, k'a sòrò, muso ma se ka jigin.
- ni basi bòta cayara ka dama tèmè.
- ni janjòyi y'a minè, ni dòw k'a ma "kònònyama".
- ni den bolo fòlò bòra.
- ni den farikolo bòra kènè ma, a kunkolo ma se ka bò.
- ni barajuru fòlò bòra, k'a sòrò, den ma bò.

Tayiru Banbera ka maana: Daa na cogo

kuma de ye o bilasira, o taara.
 ni mögò min ko kuma de tè fèn ye sa,
 e filila.
 bari (n ka i nyininka),
 mögò yèrè tè (n ka i nyininka)
 ko jugu sòrò ni i ma kuma.
 mögò tè ko nyuman sòrò ni i ma kuma.
 mögò tè furu kè ni i ma kuma (karamögò),
 mögò tè den wolo ni i ma kuma.
 ni mögò min ko o tè fèn ye,
 e de tè fèn ye.

◦
◦ ◦

o don na (karamögò),
 o ni bi tè kelen ye.
 o y'a sòrò, nansara ma kòn
 ka na an ka jamana kan (kabako fa dununya),
 o y'a sòrò, an bè yèlèn fèn min kan,
 falinin kurunnin tun ye an ka mobiliko jatew ye.
 sokèw tun ye an ka nègèsw ni an ka mobiliw ye.
 an tun bè to ka yèlèn (n ka i nyininka)
 sokèw la.

ni hòròn kamalen min tun bè,
 i dusukun ye i ta ye,
 i ka cèminènw kelen bè k'i labò,
 o bè sòrò ka laban nin ka kirikè ta
 nin ka na a da (n ka i nyininka)
 bilakoro kèlètigi la.

◦
◦ ◦

anw nyamakalaw bè sokè tanu ni o de tògò ye.
 an ko : "bilakoro kèlètigi,
 foro da la dunan mango".
 on ko : "tomontigi fa wale,
 jatigi fagadonso".
 an ko : "wula fè dunan ani sògòma dugutigi ganson"
 an ko : "nakunfò junbe oni tankunfò junbe".
 an ko : "na sasa ani taa sasa."
 an ko : "nyèsen bè sèlè sen,
 a kòsen bè sèlè datugu (kabako fa dununya),
 ku bè bònè fifa,
 cèmancè bè to ka bònè yuguba,
 nyèden bè to ka bònè kami,
 nèn bè to ka bònè fyè,
 tulofara bè to ka bònè fèrèfèrè.

kunkolo bè to ka dugumasakòrsuli kè
 (karamögò faaramasi dunan),
 a bè to ka i kun wuli ka taa kèrè fila lajè,
 i komin i n'a fò, a nyè bè fèn na,
 o y'a sòrò, a nyè tè fèn na,
 ani nsirafalamu (karamögò faaramasi dunan)
 ani (n ka i nyininka)
 nyèdalabilaw ni disilabilaw
 (karamögò faaramasi dunan, n ka i nyininka),
 ani bobojèmèw fila dalen cèba kòrò galaka da fè".

o tuma na, a tigi bè i sen don numuw na,
 garankèw bè a jaabi,
 a bè taa i kè segiw kòndò.
 numu ye jumèn ye ?
 numu ye nègèsen ye.
 garankèw ye mun ye ?
 u ye kirkè ye.

o tuma na,
 (karamögò faaramasi dunan, n ka i nyininka),
 a bè taa ka taa i sonsoro
 olu ni nyògòn cèmancè la,
 nin k'a sòrò nin ka laban nin ka taa cè tan minè,
 nin k'a sòrò nin ka laban nin ka na o dì,
 cè tan wèrè-sigilen bè o nò na.

◦
◦ ◦

a ko o tuma na (n ka i nyininka) :
 - "jeli Dantè."
 a ko : - "naamu."
 a ko : - "Tinyètigiba Dantè."
 a ko : - "naamu."
 - "ee", a ko : "dinyè ye kabako caman ye sa."
 a ko : "o tuma na, ne fa ka bana dìgilen don a la ;
 nka, ne fa nin tèna sa."
 Cèmögò Monson ye
 (karamögò faaramasi dunan, n ka i nyininka)
 dògòkun kè, a bè sikara la.

dògòkun fara don min na (n ka i nyininka),
 a ni minèna Segu yan.

◦
◦ ◦

Cèmögò Monson ni minèlen tuma min na
 (karamögò, n ka i nyininka),

fanga na

tabale gosira san fè,
cèw bè fara nyògòn kan.
ni tabale gosira (karamògò),
kamalen kòròw bè fara nyògòn kan,
musonin bèe lajèrèlen kònò bè kè ka tobi.

o tuma na, nyamakalaw bè to ka laban k'a fò sa
ko : "ala ko a tigèra mògò saba la ;"
ko : "mògò saba ko ko a ma da a yèrè la.
ala ko a tigèra mògò nuguma la,
nuguma ma da a yèrè la.
a ko a tigèra jitò la,
jitò ma da a yèrè la.
a tigèra bakilu la,
bakilu ma da a yèrè la.

a ko sabu dju mun na ?
a ko : jitòba,
ni kèleémugu nana susu,
ka kèleémugu ci tuma min na,
a bë na i kanto a terikè ma ko : 'cè o,
an ka boli k'an dôgo.'
a bë taa ka taa don tonkun kolon kònò (karamògò),
n'koronko fyè bë a sòrò yen,
a b'a tara a kan.
a siranna saya cèma nyè,
saya musoma ye a sòrò yen.
a ko o fèjè ye haramu ye,
kamalen kòrò man kan ka jè o fè."

u ko : "o tèmènen kò, nin'ka bò yen nò,
olu sabanan ye jumèn ye ?"
u ko : "o sabanan ye mògò nuguma ye.
mògò nugu jigu,
n'i n'a jèra,
n'a ka dumuni mònà,
tileròfana don wo, suròfana don wo,
e ka to k'a fò dòròn ko i fara.
bataroden bè malo, ka i bìri a kònò kan,
a b'a dòn k'a fò ko a' jèkun tè todun ye."

o tuma na (karamðgò faaramasi dunan),
bakilù,
an nyamakalaw ko :
a tè mðgò sòn,
a tè i gèrè i sònbagà la.
bakilù (karamðgò)

anw ko a sigilen ni a ka kulusi bè,
i n'a fò kabusi foroko.

o Cèmògò Dañ (karamògò, n ka i nyininka),
o fa Monson sa,
ni o wulila,
ko a bë taa Kaarata,
jeliw dë tun bë nin yorò nin fò o ye ko :
"sokècamantigi",
ko : "jònökècamantigi,
Monson ko a bë taa Kaarata."
o taatò Kaarata (karamògò),
"cakuru ni case,
foroko fila ni npalan kolon,
jèko nyuman ni farako juju."

olu kelen ka kurun kònò fa,
bamananw nì dalilu kelen ka kurun kònò fa,
u sera ba tu la tuma mìn na,
kònò dò wulila (n ka i nyinin'ka) ba tu kèrè fè,
an'ko a ma k'a fò : "kakalaka".
kakalaka wulilen minkè, o kasikan,
o'ko : "kakalaka, kakalaka".

bamananw sigilen ye i to o la,
u γunanna.

Dantè y'i kanto,
a ko : - "jìtigi ni mògòtigi,
kèlètigi ni fèlètigi,
mugutigi ni nègètigi,
bamananw misikantigèsònjinigin,
dìngè tè sen kò kuru,
a bè nìmasaw tòorò."

a ko : "yala kònò nin ye fèn min fò,
i y'a mèn wa ?"

ko : - "n ye kònò ka fòkan mèn,"
ko : "kònò ko ko an kakala. èe,"

a ko : "anw cè la yan (n ka i nyininka),
kònò ka na i jò anw ma k'a fò anw kakala ?
panfèn ni fofofèn ni γunumafèn, ani fèn min bè si,
ani min bè yèlèn jíri bala a yèrè ma (n ka i nyininka),
ani min dalen bè (n ka i nyininka),
ani min bè sunògò, ani min tè sunògò,
o ka se ka fèn fò anw ma
ka se nin nyògònnakiti ma ?"

(a tò bè bò kiba;u nataw kònò)

saniya ni kènèya kòsòn, nyaman lasagon cogo nyuman nyògòn tè

nyamanko tè ko kura ye bamakòkaw bolo, barisa a bë bò an bëe kelen-kelen ka so.dilanbaça wèrèw tè nyaman na, an yèrèw kò.

nyamanu bë ka jòyòròba ta hadamadenw ka dinyèlatigè la, sisow kònd, baara yòròw la, sirabaw kan anj jamalajè yòròw la. bi-bi in na nyaman kèra mógo bëe siginyògòn ye.

an bëe dun b'a dòn ko bamakò ni dinyè duguba caman b'o la fèn min ye nyaman filiyòròko ye, o gèlèya ju ye mógo labugunni ye an ka dugubaw kònd an'u ka dinyèlatigè cogo-ya anj julaya ni iziniw cayali.

min ye hadamadenw labugunniko ye, n'an ye misali ta bamakò mara yèrè kan, an b'a ye ko san 25 kòrd, jama hakè yiriwara n'a nyògòn saba walima naani ye. o kòrò ye ko mógo 15 walima mógo 20 bë kènè min kan bi, san 25 tèmènen in na, o hakè tun tè tèmè 5 kan. o b'a jir'an na k'o mógo 15 walima 20 bë mógo 5 ka nyaman bòta nyogon saba walima naani de bò.

min ye hadamadenw ka balo kècogo ye, o fana jòyòròba bë nyamanko la, k'o sababu kè dumuni cayali ye, minnu forokow walima u tòw bë lafili, i n'a fò buwatiw, karitònw n'u nyògònna.

fèn min ye julaya ni iziniw cayali ye duçu kònd, o fana bë dò fara nyaman hakè kan yòròw la. jateminè ka kan ka kè nin walew bëe kan walaşa ka nyamanu cèliko nògòya.

bëe b'a dòn ko nyamanu bë hadamadenw sègèn dugubaw sigili la. u bë se fana ka finyè bila u ka hadamadenya la n'u ma cè jòona ka t'u fili, ni bana juguw sènsèli ye minnu bë sòrò dimògòw ni nyèbèrèw ni nyinèw fè.

nyamanu cèbaliya bë se ka kè sababu ye fana ka jiù nògò, k'o sababu kè sanji woyo siraw ye. nin bëe k'o fè, nyamanu bë suma jugu minnu wuli, olu fana ye farikolola bana caman jujòn ye. nyamanu cayali bë se ka kè tasumabaw fana sababu ye.

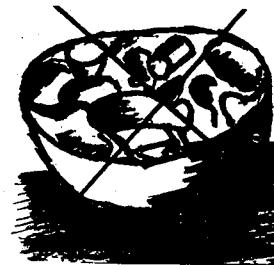
jateminè la, mógo ba a kèmè 6 minnu bë bamakò, olu bë nyaman tòni 300 de lafili tile kelen kònd. fèn min ye nyamanu cèliko ye wari baarakèlaw fè, o ye jamana n'a denw bëe kunko ye, bawo yòròw bë se ka jèya cogo di ni mógo ma sigarèti foroko lankolonw filili dabila u sen fè ani dumuniw bë kè sèbènfura minnu na, k'a sòrò u m'u kè foroba nyaman minènw kònd ? nyamanu fana bë se ka kè cogo di foroba nyaman minènw kònd, n'olu tè yen ?

bëe b'a dòn fana ko mógo caman bë sanji nali makònd, walaşa k'u dèn k'u ka nyamanu fili u siginyògònwa ka bulondaw la walima dingèw kònd.

nin bëe de bë nyamanu cèliko gèlèya. mógo ka kan k'a dòn ko nyamanu ka kan de fòlò ka mara nyaman minènw kònd, duw kònd ; o kò k'u lase nyamanbònyòròba la.

nyamanu ka kan ka kè minènw kònd, ji ni nògò tè fèn kè minnu na, n'u kònd bonya man kan ka tèmè litiri 40 kan.

nyaman minènw bë nyamanu bali ka taa finyè fè; u bë nyamanu cèli nògòya wari mógo bolo. nin bëe de ye laadi-likanw ye jama ka kan ka minnu dòn.

nyaman ma nyi minèn kolonu kònd

nyaman fili ma nyi sanji kòrò ni taayòrò t'a la

nyaman bë lasagon nyamanbòn minèn lakika kònd